

۱۹۳۱۴۸۹

مسئله اطفال و نوجوانان

مسئولیت کیفری اطفال و نوجوانان

در قانون مجازات اسلامی

مؤلف: یعقوب ایمری اسکندری

سرشناسه	: ایمری اسکندری، یعقوب، ۱۳۵۱ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان در قانون مجازات اسلامی / مولف یعقوب ایمری اسکندری.
مشخصات نشر	: تهران : گروه آموزشی مدرسه : سنجش و دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۳۹-۵۴-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۵ - ۱۴۷.
موضوع	: مسوولیت جزائی - ایران
موضوع	: Criminal liability—Iran
موضوع	: حق کودک - ایران
موضوع	: Iran - Children's rights
موضوع	: بومیان زهکار - وضع حقوقی و قوانین - ایران
موضوع	: Juvenile delinquents -- Legal status, law, etc.—Iran
موضوع	: کودکان - وضع حقوقی و قوانین (فقه)
موضوع	: Children -- *Legal status, laws, etc. (Islamic law)
رده بندی کنگره	: ۳۷۸KMH ص. ۵۴، ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۴۵۵/۳۴۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۹۱۱۵۳

عنوان: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان در قانون مجازات اسلامی

مولف: یعقوب ایمری اسکندری

ناشر: گروه آموزشی مدرسه سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

صفحه آرابی: مهتاب دوستی

طراح جلد: مهتاب دوستی

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰.۰۰۰ ریال

کلیه حقوق مادی و معنوی برای مولف محفوظ می باشد

www.rezomephd.ir

www.sanjesh.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	۱
مقدمه	۳
فصل اول: مفهوم شناسی	۵
مبحث نخست: کودک	۶
گفتار اول: مفهوم کودک (بزرگ، صغیر)	۶
گفتار دوم: دیدگاه کنوانسیون بر المللی حقوق کودک	۸
گفتار سوم: کودک از دیدگاه جرم شناسان	۱۱
گفتار چهارم: کودک از منظر قانون مجازات اسلام	۱۲
مبحث دوم: بلوغ	۱۳
گفتار اول: بلوغ از منظر قرآن	۱۳
بلوغ نکاح	۱۳
بلوغ حلم (حلم)	۱۴
بلوغ آشد	۱۴
گفتار دوم: بلوغ از منظر شرع و سنت	۱۶
فصل دوم: جرم از منظر شرع و قانون	۲۲
مبحث اول: جرم از منظر قانون و شرع	۲۳

گفتار اول: معنای لغوی جرم:.....	۲۳
گفتار دوم: معنای قرآنی جرم.....	۲۳
گفتار سوم: مفهوم فقهی جرم.....	۲۷
گفتار چهارم: هدف اعمال مجازات از نظر اسلام.....	۲۸
اصلاح مجرمین:.....	۲۹
ارعاب دیگران:.....	۳۰
سزادهی و مکافات:.....	۳۱
پیشگیری از ارتکاب جرم:.....	۳۲
گفتار پنجم: جرم از منظر قانون مجازات اسلامی.....	۳۳
گفتار ششم: اصول حاکم بر مجازاتها از منظر قانون مجازات اسلامی.....	۴۰
اصل تساوی مجازاتها.....	۴۱
اصل شخصی بودن مجازاتها.....	۴۱
فصل سوم: مسوولیت کیفری اطفال.....	۴۳
مبحث اول: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان.....	۴۴
گفتار اول: تعریف مسوولیت.....	۴۴
مبحث دوم: تاریخچه مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان.....	۴۶
گفتار اول: شرایط مسوولیت اطفال در مذهب.....	۴۶

- گفتار دوم: مسوولیت اطفال قبل از انقلاب ۴۸
- گفتار سوم: مسوولیت اطفال بعد از انقلاب اسلامی ۵۲
- نخست: قوانین عام ۵۳
- دوم: قوانین خاص ۵۷
- مبحث سوم: مسوولیت کیفری و ملازمه آن با رشد ۵۸
- گفتار اول: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان و ملازمه مسوولیت با رشد اطفال ۵۸
- گفتار دوم: رابطه بدغ و بد با یکدیگر ۶۲
- مبحث چهارم: مسوولیت اقسام آ ۷۲
- گفتار اول: اقسام مسوولیت ۷۲
- گفتار دوم: مسوولیت کیفری در شرایط استثنایی ۷۵
- علل رافع مسوولیت کیفری ۷۶
- علل موجهه جرم ۷۶
- معاذیر قانونی ۷۵
- گفتار سوم: ارکان و شرایط مسوولیت کیفری ۷۶
- مبحث پنجم: عدم مسوولیت کیفری اطفال ۸۶
- گفتار اول: اماره عدم مسوولیت کیفری اطفال ۸۷
- گفتار دوم: ارکان مسوولیت کیفری و موانع آن از منظر فقه ۹۰
- گفتار سوم: دلایل ارکان مسوولیت در شریعت اسلام ۹۲

مبحث ششم: حدود دامنه مسوولیت اطفال و نوجوانان.....	۹۵
گفتار اول: قلمرو مسوولیت مدنی اطفال.....	۹۵
گفتار دوم: مسوولیت سرپرست یا محافظ صغیر و مجنون.....	۹۶
گفتار سوم: تفاوت مسوولیت مدنی و کیفری.....	۱۰۲
گفتار چهارم: مسوولیت عاقله در پرداخت جبران خسارت:.....	۱۰۶
ویژگی های عاقله.....	۱۰۷
گفتار پنجم: تاثیر اقرار دلیل به نسیبیت.....	۱۰۸
مبحث هفتم: مسوولیت کیفری در جرائم حدود و تعزیر.....	۱۱۴
گفتار اول: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان در جرائم مشمول حدود و قصاص.....	۱۱۲
گفتار دوم: مسوولیت کیفری اطفال و نوجوانان در جرائم مستوجب تعزیر.....	۱۱۸
فصل چهارم: نحوه اعمال مجازات و نهادهای ارفاقی.....	۱۲۷
مبحث اول: تعویق صدور حکم.....	۱۲۸
گفتار اول: تعریف و مفهوم تعویق صدور حکم.....	۱۲۸
گفتار دوم: شرایط تعویق صدور حکم.....	۱۲۹
(۱) تعزیری بودن جرم ارتكابی.....	۱۲۹
(۲) اختیاری بودن تعویق صدور حکم.....	۱۳۰
(۳) احراز مجرمیت توسط دادگاه:.....	۱۳۰

۱۳۱	۴) پیش بینی اصلاح مرتکب:
۱۳۱	۵) جبران ضرر و زیان:
۱۳۱	گفتار سوم: آثار صدور قرار تعلیق حکم
۱۳۴	مبحث دوم: تعلیق اجرای مجازات
۱۳۴	گفتار اول: هدف، از تعلیق اجرای مجازات
۱۳۶	گفتار دوم: شرایط تعلیق اجرای مجازات
۱۳۸	مبحث سوم: تخفیف مجازات
۱۳۸	گفتار اول: تعریف و نحوه تخفیف مجازات
۱۳۹	میزان تخفیف مجازات
۱۴۰	تخفیف مجازات در مورد کودکان و نوجوانان
۱۴۳	منابع

از جمله مباحث حساس و بحث برانگیز علوم جنایی و جرم شناسی برخوردی است که نظام عدالت کیفری در رابطه با اطفال بزهکار از خود نشان می‌دهد، این اهمیت و حساسیت از آنجا ناشی می‌شود که سن کودکی و نوجوانی و تاثیری که این دوران در تشکیل شخصیت کودک بجا می‌گذارد است. زیرا کودک و نوجوان با بزرگسالان از نظر توان جسمی و روانی تفاوت‌هایی با یکدیگر دارند، واکنش نظام های کیفری هر کشوری نسبت به کشور دیگر قابل تامل است، به موجب قانون مجازات اسلامی سابق، عدم مسوولیت کیفری افراد نابالغ مورد پذیرش قرار گرفته بود، ولی در عین حال در مواردی برای آنان تعزیر پیش بینی شده بود که این موضوع منافعی با فقدان مسوولیت کیفری این افراد بوده است. همچنین درباره افرادی که تازه به سن بلوغ رسیده بودند هیچ فرقی از جهت اعمال مجازات با افراد بزرگسال وجود نداشت. رشد نیز در تعیین کیفر مورد توجه قرار نگرفته بود. از این لحاظ قانون مجازات اسلامی مورد نقد بوده اما در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تا حد قابل توجهی به این اشکالات توجه شده به طوری که قانون گذار به منظور رفع این اشکالات، تائیدیه‌های مفیدی برداشته است. بدین سان در قانون مجازات اسلامی جدید نیز در کنار پذیرش سن مجده سالگی به عنوان پایان این دوران تلقی شده است. در قانون مجازات اسلامی تقسیم بندی در خصوص اطفال و نوجوانان صورت گرفته که دوره کودکی و نوجوانی شامل چهار دوره به این شرح است: ۱) بدو تولد تا نه سالگی (۲) نه تا دوازده سالگی (۳) دوازده تا پانزده سالگی و (۴) پانزده تا هجده سالگی. این در حالی است که به موجب تبصره یک ماده ۴۹ قانون مجازات اسلامی طفل چنین تعریف شده: «فردی است که هنوز به سن بلوغ شرعی نرسیده است.» در قانون جدید ضمن این که سن کودک را تا هجده سالگی معرفی کرده با ارائه تعریف سن بلوغ، مسوولیت کیفری را برای این گروه از اطفال و نوجوانان شناسایی کرده است. به عبارت دیگر در قانون مجازات اسلامی جدید مصوب سال ۱۳۹۲ با پذیرش مسوولیت تدریجی برای اطفال و نوجوانان و درجه بندی

در جرایم تعزیری، شاهد تحولات زیادی هستیم. در این نوشتار، بحث بلوغ، سن مسئولیت کیفری اطفال، ارفاق و امتیازات در نظر گرفته شده برای اطفال، همچنین مبناء و قلمرو مسئولیت کیفری، مبانی روایات فقهی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

www.ketab.ir

یکی از ایراداتی که همواره منادیان حقوق بشر و حامیان حقوق کودک به قوانین جزایی ایران گرفته‌اند سن مسوولیت کیفری بوده، خوشبختانه در قانون مجازات اسلامی جدید اصلاحاتی در این زمینه صورت گرفته است. سن مسوولیت کیفری را باید یکی از چالش برانگیزترین مباحث حقوقی مربوط به حقوق کودک در ایران دانست، از یک سو با توجه به حاکمیت مذرات و قواعد شرعی بر قوانین موضوعه و تبعیت قانون گذار ایران از نظریه مشهور نه‌های شیعه در تدوین و تصویب قانون مجازات اسلامی، تعیین سن خاص به عنوان سن بلوغ شرعی، بنای شناسایی سن مسوولیت کیفری برای اطفال بزهکار شده است، از سوی دیگر الحاق ایران به برخی از کنوانسیون ها و میثاق های مختلف بین الملل و لزوم عدم تعارض قوانین داخله با مقررات مندرج در این کنوانسیون ها، مسائلی را به وجود آورده که قانون گذار ضروری است در این مورد تغییراتی را انجام دهد.

مسوولیت کیفری اطفال در تمام دنیا تقریباً از لحاظ سنی به ویژه سن مسوولیت کیفری، یک حد مشخص و مشابه دارد، مطابق کنوانسیون حقوق کودک سن مسوولیت کیفری هجده سال می باشد. بررسی های پزشکی و روانشناسی نیز تاکد دارند که اطفال از سن هفده تا نوزده سالگی به تعادل جسمی و عقلی می رسند بر همین اساس سن مسوولیت کیفری این چنین تعیین شده است.

در معاهده حقوق کودک سن طفل زیر هجده سال تعیین شده، ولی چون اجرای آن منوط به حقوق داخلی کشورها در این زمینه شده است، بنابراین باید معیارهای مناسب ملی در نظر گرفته شود، تا منافع اطفال نیز در آن لحاظ گردد، به این منظور در نظام های حقوقی که مفهوم سن مسوولیت کیفری را برای نوجوانان پذیرفته اند شروع آن سن نباید در سطح پایین باشد، زیرا واقعیت های مربوط به بلوغ عاطفی، ذهنی، عقلی، باید مدنظر قرار گیرد. هر چند که ماده یک معاهده حقوق کودک سن طفل را به طور کلی بیان نموده است و در

این زمینه بین وضعیت حقوقی و کیفری آنها تفاوت قائل نشده است. اما تغییرات قانون گذاری در این زمینه ضروری و واجب بود.

www.ketab.ir